

БАЙРАК Катерина,

здобувач вищої освіти другого курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

ЮНІНА Марина,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

ДОБРОСОВІСНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА ОЗНАКА НАБУВАЛЬНОЇ ДАВНОСТІ

Новелою у 2003 році у Цивільному кодексі України стала стаття 344 про набувальну давність, яка передбачає право особи стати власником, набутого добросовісним шляхом, чужого майна, якщо особа протягом певного строку безперервно та відкрито володіла цим майном. Та чи насправді це новинка? Ні, даний принцип ще був відомий у Стародавньому Римі, де «добросовісність» розглядалась як один із факторів людського характеру, що має юридичну силу. Проте таку характеристику лише може мати будь-яка особа, яка виступала, як носій права (у тому числі раб) [1]. Для добросовісності були три обов'язкові ознаки: особа повинна мати здоровий глузд, тобто мати судження порядної людини, у Стародавньому Римі – це дотримання шлюбної обітниці та звичаїв; по-друге, обережність, обачність – це ознака, яка характеризувала людину, як ту, що не піде за емоціями, а буде розсудливою у будь-якій ситуації; та третє – це хазяйновитість, чоловік повинен був бути справжнім господарем та сплачувати податки [2]. Оскільки така характеристика описувала не багатьох людей того часу (нажаль через рабовласництво було чимало крадіїв та вбивць), тому добросовісна особа дуже цінувався та поважався у суспільстві, і як виключення мав певні «пільги», зокрема право набувальної власності. У Стародавньому Римі особа набувала власність шляхом прозорого та відкритого утримання рухомого майна один рік, а нерухомого – два роки (виключення – місця поховань, які вважалися священними). [3]

У сучасному законодавстві передбачена можливість набувальної власності за умов дуже схожих до передбачених у Римському праві: добросовісність, відкритість, прозорість, певний час володіння майном, що передбачено статтею 344 Цивільного кодексу України. Проте добросовісність

вже не передбачає обов'язкові три ознаки, які описані вище. Поняття «добročесність» віднесена до загальних засад цивільного права (стаття 3 ЦК України), проте не передбачено, що саме треба розуміти трактуючи цей принцип. Є загальні ознаки добročесності, які передбачено моральними принципами суспільства, насамперед, — це певне стримування егоїзму, тобто робити усе дозволене, але не нашкодити іншим; не порушувати прав, свобод та гідності інших осіб; наблизитися до ідеалів справедливості та гуманізму. Як відомо закон був створено на загальних засадах моралі, тому певні ознаки добročесності тісно переплітаються у юридичній та філософських науках, тому є передбачені законом, принципи застосування добročесності: суддя звертається до ненаписаного морального закону — голосу совісті; виконання договору, що виключає можливість обману, скритості; заборона легального обходу закону, проте з корисливих мотивів [3]. Тобто принцип добročесності передбачений не тільки у моральних принципах суспільства, а й широко використовується у юридичній науці. Якості добročесності знову ж має не кожна людина, тому для такої людини, як певний «бонус», як і у Римському праві, законодавець передбачив можливість набувальної власності, проте строки є дещо більшими, зокрема, нерухомим майном особа повинна володіти протягом десяти років, а рухомим майном — п'яти років, що зазначено у статті 344 Цивільного кодексу України. І по завершенню даних строків особа має право подати позов до суду, у встановленому законом процесі, із проханням стати власником майна і отримати право власності. Такий собі «подарунок» за чесність.

Список використаних джерел:

1. Чубоха Н. Добросовісність заволодіння майном як умова набувальної давності. *Історико-правовий часопис*. 2016 №2 (8). с. 184
2. Шаркова І.М. Образ добросовісного суб'єкта права в історії правової культури: виокремлення універсальних критеріїв. *Часопис київського університету права*. 2020/3. С. 57
3. Іво Пуха. Римське право: базовий підручник/ пер. з македонської В.А. Томсінова і Ю.В. Філіппова. Москва. 1998. §143.
4. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. Харків: НЮАУ ім. Ярослава Мудрого, 2008. 240 с.